

Henrik Snellman

Suomen Lipun tarina

Snellman-suku liittyy Suomen lipun tarinaan taiteilija Eero Snellmanin kautta, joka yhdessä Bruno Tuukkasen kanssa muotoili lopulliseen nykyasuunsa maamme lipun Akseli Gallén-Kallelan alustavien hahmotelmien perusteella.

Suomi sai varsinaisesti oman virallisen lippunsa vasta vuonna 1918, mutta kuitenkin jo tätä ennen löytyy historiasta mainintoja erityisistä Suomessa käytetyistä lipuista. Kun Suomi vuonna 1581 sai suuriruhtinaanmaan arvon (Ruotsin alaisuudessa) ja oman leijonavaakunan, ryhdyttiin täällä käyttämään punakeltaisia värejä kansallisväreinä. Usein lipuissa oli kuvattuna punaisella pohjalla kultainen jalopeura, joka tallasi käpälillään itämaista käyräsapelia.

1860-luvulla Suomessa heräsi ensimmäisen kerran laajempaa keskustelua omasta kansallislipusta.

Tämä liittyi Suomessa viriävään suomalaisuusaatteeseen (fennomaniaan). Vuonna 1863 Suomessa tehtiin jo useita luonnoksia Suomen kansallislipuksi. Helsingfors Dagbladetin yhdessä ehdotuksessa oli punaisella pohjalla keltainen risti, jota reunusti sininen raita. Zachris Topeliuksen lippuehdotuksessa oli valkoisella pohjalla kolme sinistä raitaa vinottain ja keskimmäisen raidan keskellä oli viisisakarainen tähti. Lehdessä esiteltiin myös lippu, jossa oli valkoinen risti sinisellä pohjalla. Ehkäpä hauskin aikalaishdotus oli Otto Donnerin lippu, jossa oli valkoisella pohjalla sininen raita vinottain ja oikea yläkulma ja vasen alakulma olivat punaiset. Aikalaiset näet pitivät tätä ehdotusta paremminkin karkkipaperikilpailuun sopivana.

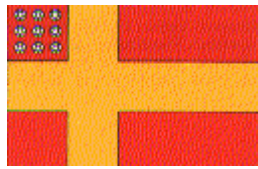

Lippua suunniteltaessa käytiin eniten kiistaa siitä pitäisikö käyttää sini-valkoista vaiko punakeltaista värytystä. Tämä kiistely loppui kuitenkin lyhyeen, sillä lippuja ei koskaan päästy esittämään edes valtiopäiville saakka. Tästä oli seurauksena se, että Suomessa käytettiin rinnan useita eri lippuja. Joel Lehtonen kuvaa "lippukaaosta" romaanissaan Punainen mies: "Kaupungilla liehuivat julkisissa rakennuksissa leijonaliput ja yksityisten katoille oli ilmestynyt uusia omia lippujamme: sini- ja valkeakaistaisia tai siniraitaisia kuin Kreikan lippu tai enimmäkseen punakeltaisia, toiset keltajuovaisia kuin Espanjan lippu, joukossa Ruotsin lippujakin...".

Itsenäisyyden aika

Suomen itsenäistyttyä tuli tärkeäksi saada oma kansallislippu, jolla voitaisiin kuvata Suomen valtiollista vapautta. Jo ennen julistautumista itsenäiseksi oli Suomen merenkulkuliiton hallinto esittänyt senaatille pyynnön oman kauppalipun säätämisestä. Tätä varten perustettiin lippukomitea, jossa olivat jäseninä kauppaneuvos Lars Krogius, arkkitehti Eliel Saarinen ja filosofian tohtori Uno T. Sirelius.

Komitea ehdotti Suomen valtiolipuksi (8.12.1917) karminisinobripohjalle (tummanpunainen) tankoon päin kääntynyttä Suomen vaakunan leijonaa kullankeltaisin ja valkoisin värein. Merenkulku- ja kauppalipuksi komitea ehdotti punaisella pohjalla keltaista ristiä, jossa olisi vasemmassa yläkulmassa yhdeksän valkoista ruusua. Senaatti kannatti lippukomitean ehdottamaa valtiolippua, mutta merenkulku- ja kauppalippuun tehtiin selviä muutoksia. Merenkulku- ja kauppalipuksi senaatti ehdotti ristilippua, jossa oli punaisella pohjalla sinivalkoisen raidan reunustama kullankeltainen pystyristi.

Senaatti jätti ehdotuksensa eduskunnalle hyväksyttäväksi, jossa ehdotukset aiheuttivat kiivasta keskustelua ja lopulta johtivat siihen, että eduskunnan ulkoasiainvaliokunta julisti taiteilijoille kilpailun Suomen lipun suunnittelusta. Taiteilijoiden ehdotuksia tuli kuitenkin hitaasti, jolloin päätettiin, että Suomen lippuna käytettäisiin vuoden 1918 toukokuun alkuun saakka sini-valkoista vaatetta, joka koostui kahdesta samankokoisesta suorakaiteen muotoisesta kankaasta.

Tämäkään ehdotus ei ehtinyt saada eduskunnan hyväksyntää, koska Suomessa puhkesi sisällissota. Heti sodan jälkeen ryhdyttiin kuitenkin uudelleen miettimään Suomen kansallislippua ja sen kehittämisen aloitti Lauri Ingman. Tässä vaiheessa kysyttiin mielipidettä myös taiteilija Akseli Gallén-Kallelalta, joka kannatti lippua, jossa oli valkoinen risti sinisellä pohjalla. Myös tätä vaihtoehtoa harkittiin, mutta se hylättiin koska kaukaa katsottuna lippu saattoi sekoittaa Ruotsin lippuun ja lisäksi Islannin epävirallinen lippu oli ehdotuksen kaltainen.

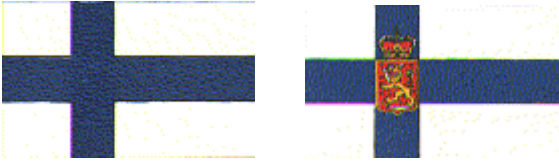
Akseli Gallen-Kallela ja Eliel Saarinen kannattivat punakeltaista lippua voimakkaiden värien vuoksi. Sinivalkoisen ristilipun kannatus oli kuitenkin vahvempaa. Punaisen värin symbolinen lataus oli liian voimakas: punainen oli punakaartilaisten väri.

Eero Snellman ja Bruno Tuukkanen

Lipun kuvioksi oli valittu itsestäänselvästi risti. Ristilipun katsottiin sitoutuvan pohjoismaiseen lippuperinteeseen. Siniristilippu piirrettiin nykyiseen asuunsa Gallen-Kallelan johtamassa kansalaissodan valkoisen armeijan yleisesikunnan piirustuskonttorissa (sotilaspukukomitean piirustustoimisto). Lipun suunnittelussa ja toteutuksessa tuli lopulta kiire. Akseli Gallen-Kallelan ollessa matkoilla, lipun piirsivät ja sinisen värin määrittivät taiteilija Eero Snellman ja koristemaalari ja taideteollisuuskeskuskoulun opettaja Bruno Tuukkanen.

Nämä miehet päätyivät seuraavanlaisiin ehdotuksiin; valtiolipuksi tulisi valkoisella pohjalla merensininen risti, jossa olisi ristin keskuksessa Suomen vaakuna. Merenkulku- ja kauppalipuksi tulisi pelkkä sininen risti valkoisella pohjalla. Perustuslakivaliokunta hyväksyi nämä ehdotukset ja ne esiteltiin eduskunnalle. Jälleen kerran ehdotukset aiheuttivat laajaa keskustelua eduskunnassa, mutta kuitenkin suurin osa edustajista kannatti ehdotettuja lippuja. Toukokuun 28. päivänä 1918 eduskunta hyväksyi ehdotetut liput Suomen virallisiksi lipuiksi, ja jo samana iltana nousi uusi Suomen lippu eduskuntatalon salkoon. Valtioneuvoston päätöksellä poistettiin 12.2.1920 valtiolipun vaakunassa ollut kruunu.

Suomen lippu ja EU:n lippu

Suomen lippu on edelleen Suomen valtion virallinen lippu. Vaikka Suomi on ollut Euroopan unionin jäsenmaa vuoden 1995 alusta alkaen, ei EU:n sinipohjaisella tähtilipulla liputtaminen ole vielä saavuttanut kovin vakiintunutta asemaa maassamme. EU-lippu ei voi korvata kansallislippua, mutta sen asema kansainvälisessä liputtamisessa on muuttumassa. Valtion ja kuntien virastot sekä laitokset voivat käyttää EU-lippua Suomen lipun rinnalla esimerkiksi silloin, kun vieraaksi saapuu EU-virkamiehiä. EU-lippua käytetään lisäksi vakituisesti unionin ulkorajojen rajanylityspaikoilla ja tärkeimmillä lentokentillä sekä satamissa.

Myös yritykset ja yhdistykset saavat tervehtiä vieraitaan EU-lipulla kansainvälisessä liputuksessaan Suomen lipun lisäksi; yksityisten kansalaisten kotisaloissa on sen sijaan edelleen suositeltavaa liputtaa kansallislipulla. Niin ikään maassamme asuvat ulkomaalaiset saavat liputtaa omien maidensa kansallislipuilla juhlapäivinä. Lippurivistössä EU-lipun asema on kansallislippujen jälkeen. EU-lipulla ei ole suositeltavaa liputtaa vuorokaudet läpeensä. On vielä syytä huomauttaa, että EU-lippu on oikein päin silloin, kun sen ylimmän tähden ylin sakara osoittaa ylöspäin ja alimmaisimman tähden kaksi sakaraa alaspäin.

Liput ovat teoksesta Hulkko, Jouko: Siniristilippumme, Helsinki 1963.